

Estat del racisme a Catalunya 2015

Dossier de premsa

La defensa dels drets humans des de la lluita antiracista

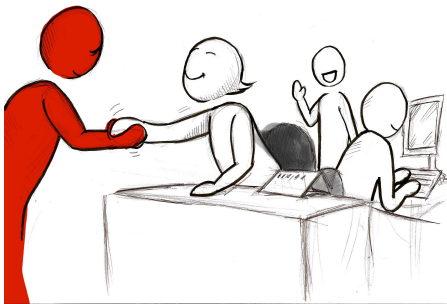
S.O.S. RACISME

SOS Racisme Catalunya és una associació no governamental i sense afany de lucre, que treballa des del 1989 en la defensa dels Drets Humans i centra la seva actuació en la lluita contra el racisme i la xenofòbia, defensant la igualtat efectiva de drets i oportunitats per a totes les persones que conviuen i comparteixen una mateixa societat.

Fomenta el treball en xarxa entre entitats de temàtiques molt diverses, amb el denominador comú de voler combatre el racisme i defensar els drets humans. I hem aportat propostes a través de la interlocució política amb els representants i responsables de les diferents administracions i institucions.

La trajectòria de l'associació es tradueix avui en el suport de 780 socis, aproximadament 60 activistes i 30 membres del Consell Assessor.

24 anys d'experiència, més de 8.000 persones ateses

Una de les principals línies d'actuació de SOS Racisme és el **Servei d'Atenció i Denúncia per a les Víctimes de Racisme i Xenofòbia (SAiD)**: un servei gratuït, per donar resposta a aquelles persones, grups i col·lectius que hagin estat víctimes de fets i / o comportaments racistes o xenòfobs, així com informar a aquests col·lectius dels seus drets i de les possibilitats que tenen per evitar que se'ls vulnerin.

La finalitat per tant del SAiD és la **restitució** dels drets i de la dignitat de les persones que han estat víctimes d'actes racistes o xenòfobs.

La setena edició d'un informe únic

Les situacions de racisme identificades pel SAiD, són una font d'informació cabdal per l'anàlisi de l'estat del racisme dels informes que publiquem anualment.

Des de l'any 1995, des de la Federació Estatal de Asociaciones de SOS Racismo publiquem l'Informe Anual sobre el Racismo en el Estado Espanyol. **I des de l'any 2009 publiquem l'informe «L'Estat del Racisme a Catalunya».** Un document d'anàlisi i denúncia de les diverses causes, manifestacions i situacions de racisme i xenofòbia que es desenvolupen a Catalunya. La del 2015, és la 7ª edició.

L'elaboració d'aquest informe, únic a Catalunya, respon a tres necessitats: fer una **denúncia pública** de l'existència de situacions discriminatòries i de la presència del racisme al nostre país. Elaborar un material de **sensibilització** social per apropar la defensa de la igualtat de drets i oportunitats i la lluita contra el racisme a la ciutadania. Esdevenir una **eina** per les administracions catalanes que ajudi a planificar polítiques per lluitar contra la discriminació i el racisme a partir d'un diagnòstic.

Els informes es poden consultar i descarregar gratuïtament a la nostra web:

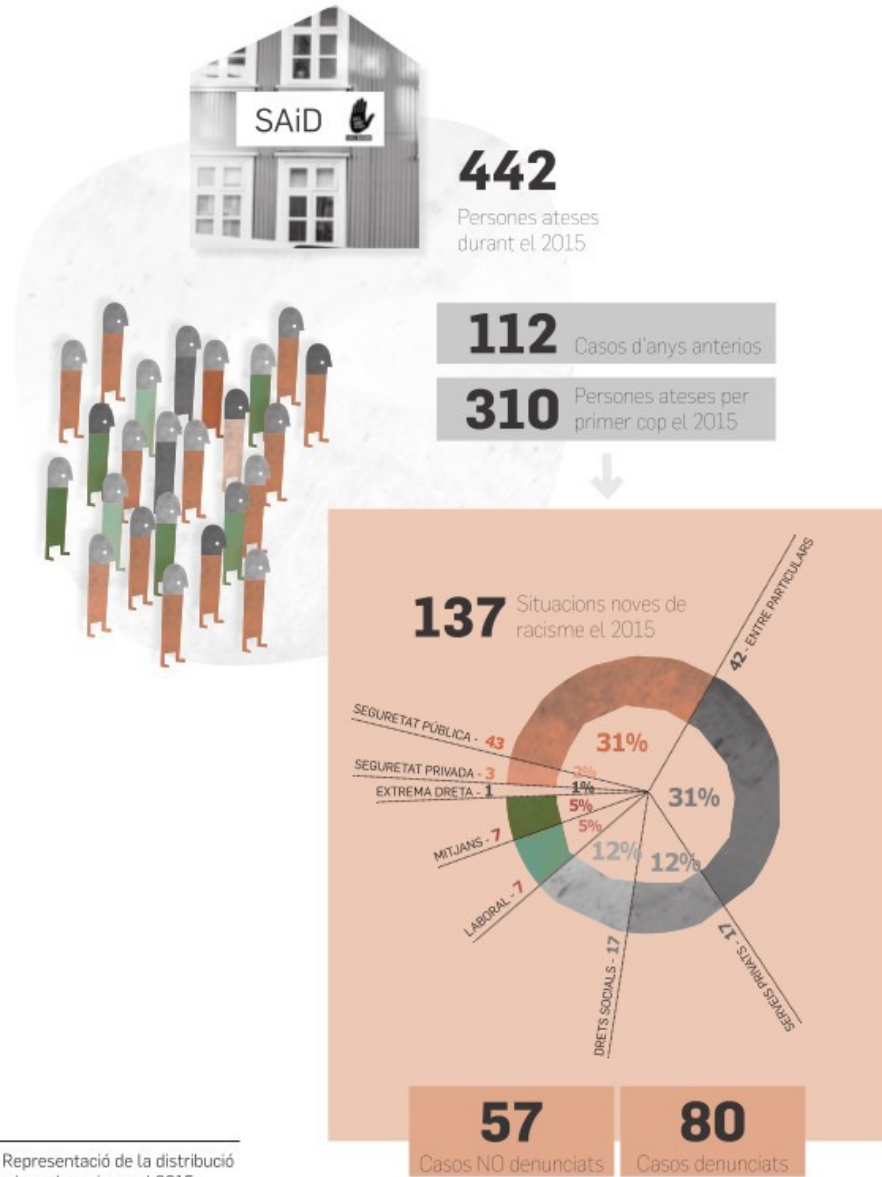
<http://www.sosracisme.org/temes/que-pensem/informes>

Dades i conclusions principals

Durant el darrer any 2015, el Servei d'Atenció i Denúncia per a Víctimes de Racisme i Xenofòbia (SAiD) de SOS Racisme **ha atès 442 persones**:

Total persones ateses durant el 2015	442 persones
Persones ateses per primer cop el 2015	310 persones
• Situacions noves de racisme	137 persones
• Casos de racisme no denunciats	57 persones
• Casos de racisme denunciats. Casos nous	80 persones
• Demandes amb contingut divers, no racista	173 persones

Casos d'anys anteriors	112 persones

Fig. 1. Representació de la distribució de situacions de racisme el 2015
Font: Dades del SAiD

Per tant, de les 442 persones ateses durant el darrer any, 310 són persones que s'han adreçat a SOS Racisme per primer cop, i a les que hem prestat informació, assessorament o derivació en funció de cada demanda.

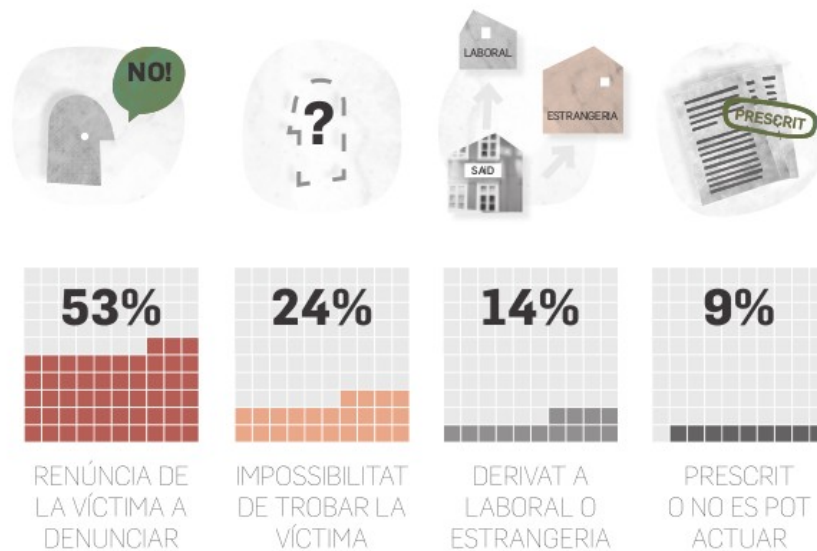

D'entre aquestes 310 persones, 137 han patit una discriminació racista o xenòfoba. **80** han denunciat els fets i han esdevingut casos de racisme nous assumits el 2015, però en **57** ocasions la discriminació finalment no ha estat denunciada i per tant el SAiD no ha pogut actuar.

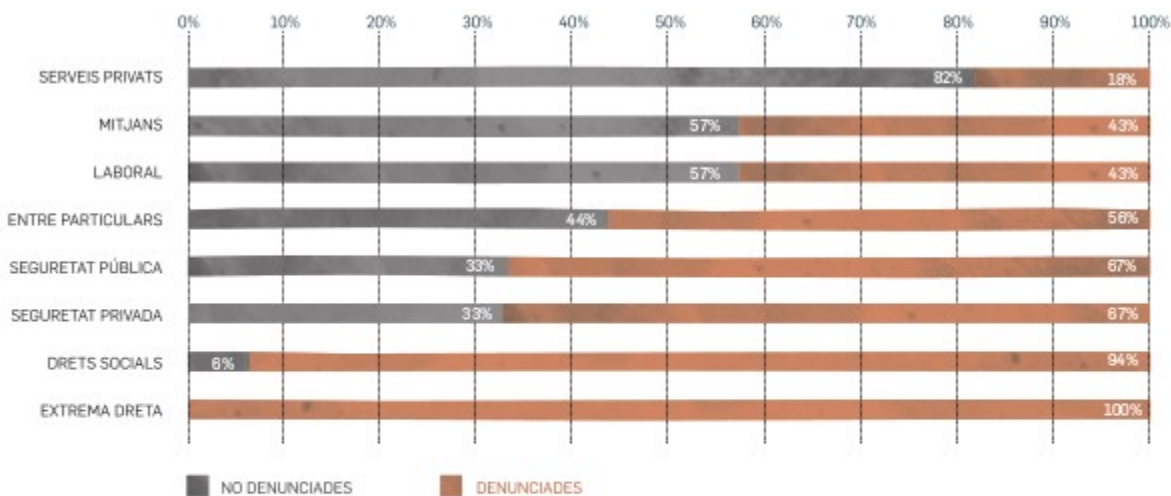
CONCLUSIÓ 1: INVISIBILITZACIÓ DEL RACISME

El 2015, 4 de cada 10 persones (42%) que havien patit discriminació racista no van tirar endavant la denúncia. Aquesta situació és més accentuada en tipologies concretes, com les situacions de discriminació a serveis privats, on no s'han denunciat el 82% casos.

- Entre els casos de racisme que va rebre el SAiD el 2015 que finalment no es van denunciar, més de la meitat (53%) va ser per decisió de la víctima. I aquesta decisió ve motivada per por, per desconfiança en el sistema jurídic o en les institucions, per normalització de la situació discriminatòria i, en moltes ocasions, perquè pensaven que la denúncia “no servirà de res”.

Fig. 3. Motius per no denunciar el 2015
Font: Dades del SAiD

Fig. 2. Situacions de racisme denunciades i no denunciades per tipologies 2015
Font: Dades del SAiD

- Un altre factor determinant és que en alguns casos no es dóna prou importància a la discriminació patida. Això explica la diferència entre algunes tipologies: mentre la discriminació a serveis privats (accés a locals d'oci, lloguer vehicles o serveis...) el percentatge de persones que no denuncien s'eleva fins el 82%, les discriminacions que afecten a drets bàsics, com en l'accés a drets socials (salut, ensenyament...), només van desestimar la denúncia el 6% de les persones que van venir al SAiD.

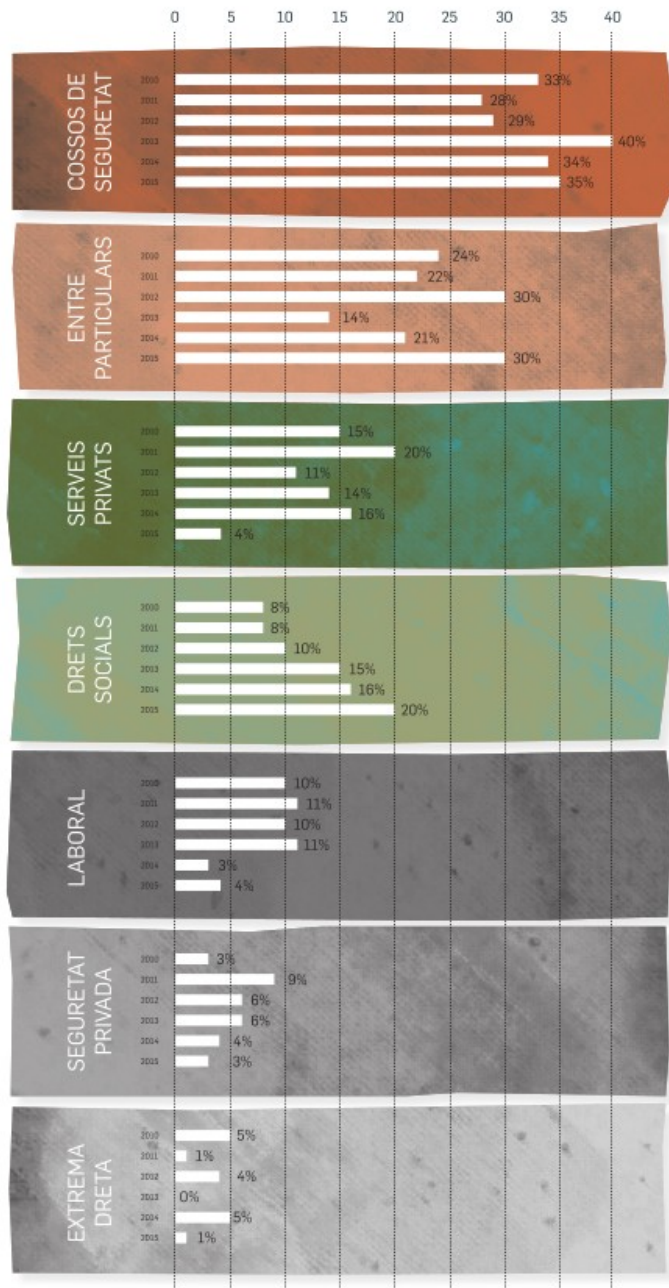
En aquest àmbit han incidit favorablement les campanyes d'incidència de les organitzacions socials, com la campanya per l'atenció sanitària universal (PasuCat), que ha informat i donat acompanyament a les possibles víctimes. Però ens planteja un repte: conscienciar que totes les discriminacions són importants i que per poder eradicar-les cal denunciar-les.

- En aquest context d'invisibilització, identifiquem i destaquem un perill, que és la normalització de les situacions de racisme. Un fet que es produeix en dues dimensions: per una banda, l'acceptació individual per part de la persona que pateix la discriminació i que l'arriba a assumir; per l'altra banda, per part de la societat, que acaba normalitzant i, per tant, restant gravetat a una situació a mida que es converteix en quotidiana.
- Segons l'Agència de Drets Fonamentals (FRA) de la Unió Europea, el 82% dels delictes d'odi no es denuncien. Les dades que nosaltres oferim sobre la invisibilització del racisme es refereixen al nombre de persones que han acudit al SAiD per assessorar-se o denunciar, però són moltes més les que no acudeixen a cap servei de denúncia, perquè no poden, perquè no el coneixen o perquè no saben que allò que estan patint es pot denunciar i tenen el dret.

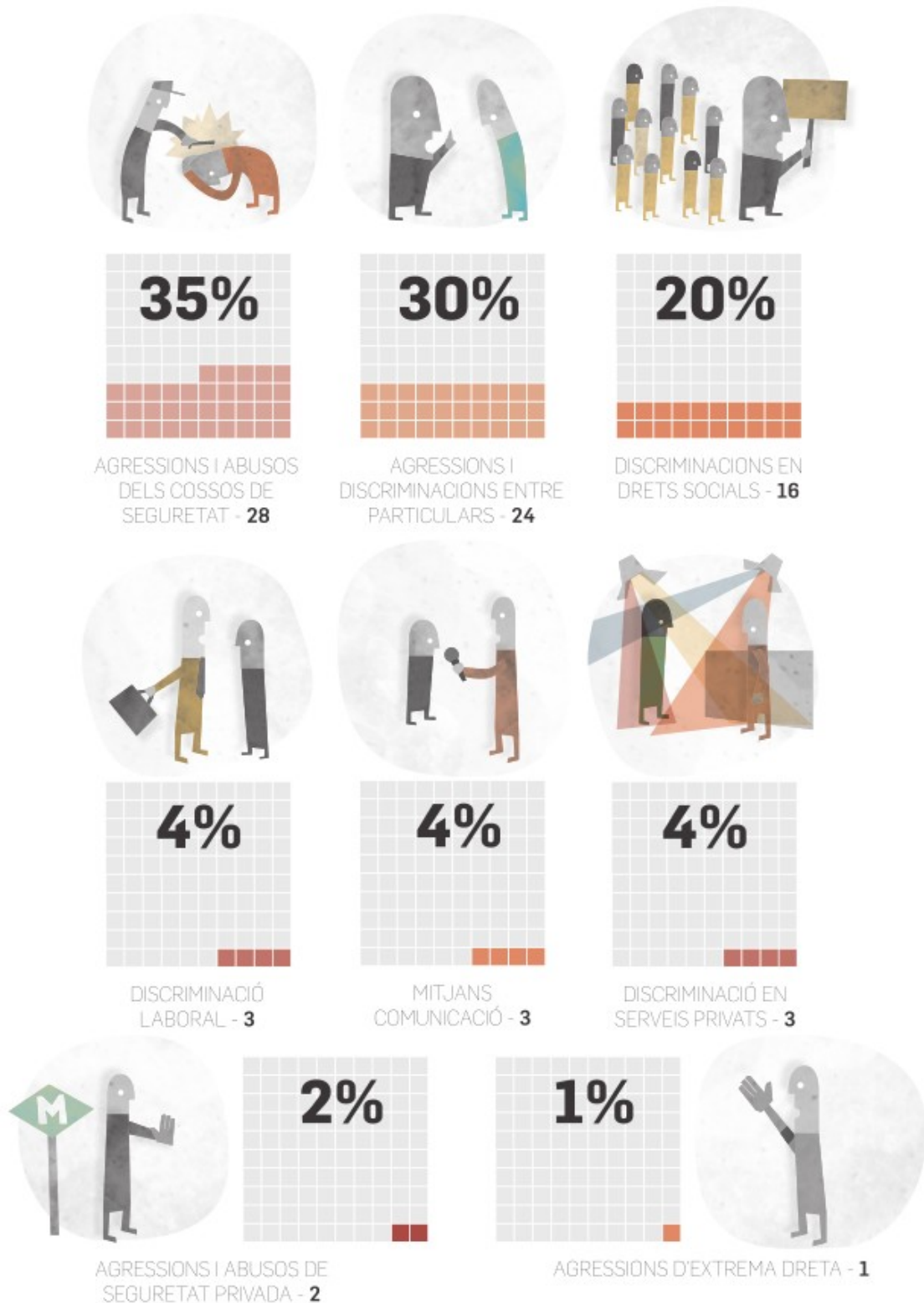
CONCLUSIÓ 2: CRONIFICACIÓ I QUOTIDIANEÏTAT DEL RACISME

Des de fa 7 anys constatem com el racisme es cronifica i manté un creixement constant en uns àmbits concrets: cossos de seguretat pública i entre particulars. Aquests àmbits representen els espais de vida quotidiana, el que afavoreix la normalització i difusió de les pràctiques i conductes racistes.

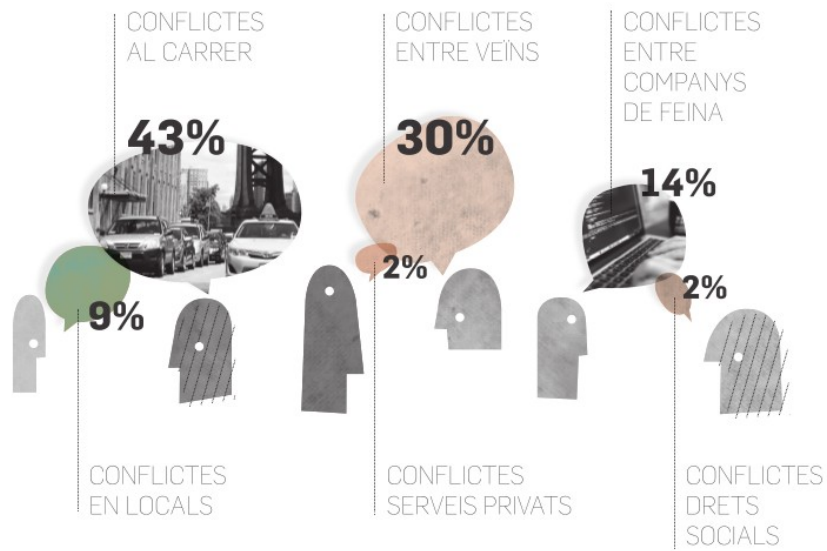
- Els casos de discriminació o agressió perpetrats per agents de la seguretat pública són, un any més, la tipologia més nombrosa (35%). Fet que encén les alarmes sobre l'estat de salut d'un estat de dret i democràtic.
- Tot i així, destaquem l'augment de denúncies de discriminació entre particulars, la segona tipologia en nombre de casos. Els conflictes entre ciutadans i ciutadanes en espais quotidians, sense relació contractual ni de prestació de serveis, mantenen un creixement constant des del 2013, passant de representar el 14% dels casos (2013) al 30% (2015).
- És rellevant també l'increment de casos de discriminació en l'accés a drets socials. Aquest tipus de discriminació són especialment greus, doncs l'administració, que té la responsabilitat de garantir l'accés als drets per a tothom, és la perpetradora de la discriminació. El creixement del nombre de casos d'aquesta tipologia s'ha accentuat des del 2012, passant del 8% al 20% del total de casos gestionats. Aquest fet va lligat a l'aprovació del Reial Decret Llei 16/2012 que nega l'accés al dret a la sanitat a les persones immigrades. El 2015, els casos de sanitat representen el 38% del total de casos de discriminació a l'accés a drets socials.

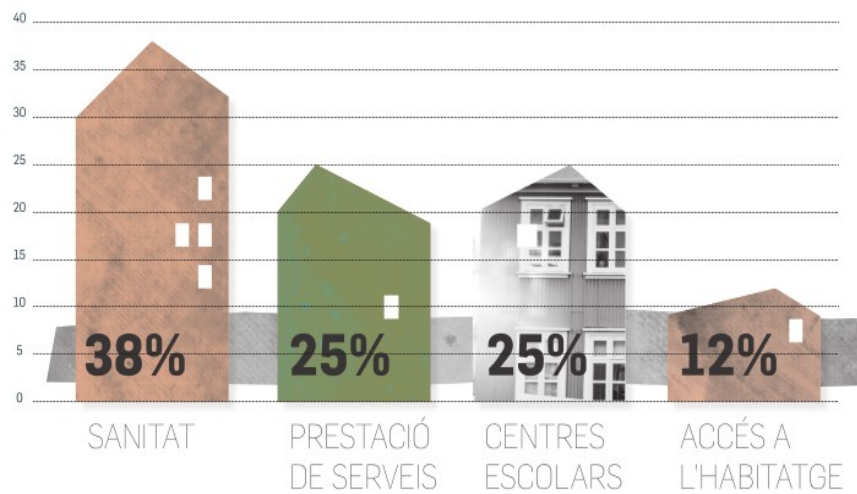
Fig. 5. Comparativa de casos nous dels anys 2010 a 2015
Font: Dades del SAiD

Fig. 4. Casos nous de racisme el 2015 per tipologies
 Font: Dades del SAiD

Fig. 7. Tipus de discriminacions sofertes entre particulars el 2015
Font: Dades del SAID

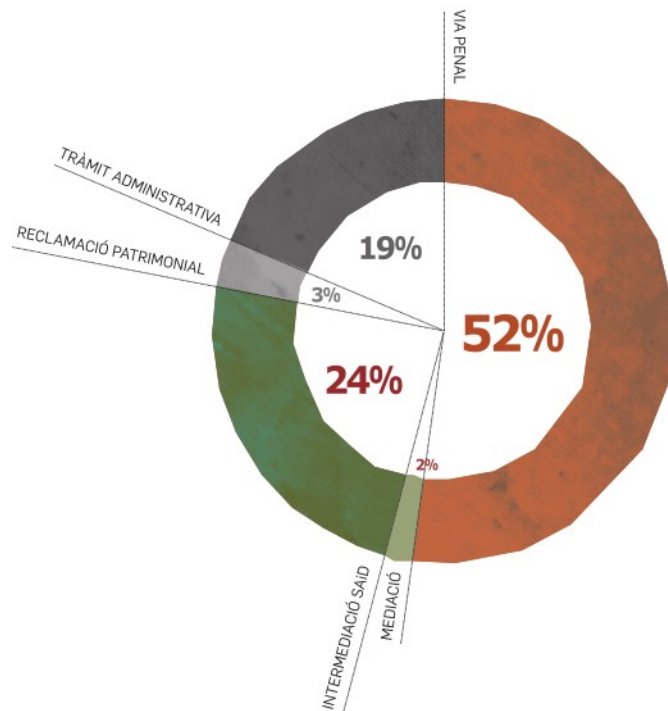

Fig. 8. Tipus de discriminacions sofertes en l'accés a drets socials el 2015
Font: Dades del SAID

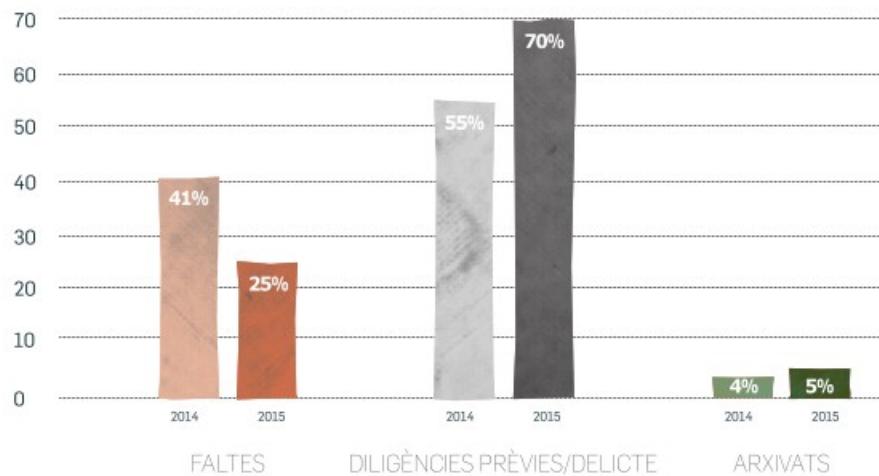
CONCLUSIÓ 3: CASOS MÉS GREUS

L'increment notable de delictes gestionats pel SAiD (del 40% al 70% de les denúncies penals) és conseqüència de l'augment de la gravetat dels casos, però també, perquè es comença a dimensionar el racisme com un problema social greu.

- Incrementa la gravetat de les situacions de discriminació: del número de casos que portem per la via penal, el 70% són tipificats com a delicte, el 30% restant com a falta. El 2014 la distribució va ser del 40% delicte, 60% faltes.
- La via penal continua sent la via de resolució dels conflictes més utilitzada, amb un 52% dels casos gestionats. Un fet que valorem negativament, donat que no és sempre la via més adequada: 1) en casos on existeix una situació relació, com conflictes entre veïns, una sentència judicial no soluciona una situació de convivència; 2) la dilatació en el temps que suposen les denúncies penals allarga la resolució del conflicte suposa un doble victimització i, 3) en concret en el casos amb cossos policials, es donen moltes traves per resoldre el cas (principi de veracitat de la policia, denúncies creuades, etc). Però per sobre d'aquests factors, valorem negativament aquest percentatge perquè optar per la via penal comporta un deteriorament important de la situació de discriminació.
- Considerem que a nivell judicial, es comença a dimensionar el racisme com un problema social rellevant, sobretot en conflictes entre particulars. Situacions que abans eren considerades faltes, comencen a tipificar-se com a delicte. Aquesta tendència no es pot atribuir únicament a la reforma del Codi Penal, doncs no ha donat temps a percebre les seves conseqüències. Aquest dimensionament es dóna també en un lleu increment de procediments que poden incloure el delicte contra la integritat moral i l'agreujant de racisme.
- Reclamem que les administracions juguen un paper important en aquest context: tenen la responsabilitat i el deure de desenvolupar les eines necessàries per atendre i restituir els drets de les víctimes, per exemple desplegant i dotant de recursos la llei de protecció a la víctima (Llei 4/2015, del 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delicte). Per altra banda, ha d'assumir la seva responsabilitat en els casos de discriminació en els que està involucrada. Per aquest motiu, el 2015 el SAiD ha utilitzat la reclamació patrimonial com un instrument de resolució, especialment quan la via penal no sempre dóna resposta.

Fig. 10. Via de resolució dels casos gestionats el 2015
Font: Dades del SAID

Fig. 11. Comparativa dels tipus de procediment penal 2014 -2015
Font: Dades del SAID

CONCLUSIÓ 4: LES ADMINISTRACIONS TAMBÉ SÓN AGENTS DISCRIMINADORS

Les administracions actuen com agents discriminadors des de dues vessants:

1. Racisme per inacció: no hi ha voluntat política. No està observant ni recollint dades sobre casos de discriminació, no està visibilitzant el racisme ni actua proactivament contra aquests delictes. Una de les seves funcions és conèixer la realitat, entre d'altres: recollir dades, potenciar observatoris sobre el que està succeint en relació al racisme i la resta de delictes d'odi. Conèixer per actuar, prevenir, sancionar.

Per exemple: on va quedar la Llei Catalana per la No Discriminació?

2. Racisme per acció: es dona, a la seva vegada, per dues bandes. Per una, el no compliment de normatives internacionals, estatals o autonòmiques té conseqüències negatives amb efecte discriminatori per un sector de la població. En aquest sentit, destaquem l'aplicació deficient de la Instrucció de CatSalut per assegurar l'accés al dret a la salut de les persones en situació irregular. O la no aplicació del procediment sancionador en la discriminació en dret d'admissió.

Per altra banda, està discriminant quan desenvolupa lleis o normatives discriminatòries i aplica, i no sanciona ni atura, males pràctiques, irregularitats i il·legalitats.

Alguns exemples són el Decret Llei 16/2012 que nega l'accés a la salut pública a les persones immigrades en situació irregular, una normativa clarament discriminadora. Així com les identificacions per perfil ètnic, les dificultats en l'accés al padró, la nova normativa per accedir a la nacionalitat o les anomenades expulsions *exprés*.

Totes aquestes reflexions ens portem a concloure que:

CONCLUSIÓ 5: DENUNCIEM EL GRAN ESFORÇ DE LES ADMINISTRACIONS PER INVISIBILITZAR EL RACISME

- A nivell executiu, legislatiu i judicial, **s'amaga** l'existència tàcita del racisme i la xenofòbia.
- Tot i ser conscients que el racisme [present a la societat a les institucions] farà trontollar la convivència, amb greus conseqüències per totes les persones, no es fa un **esforç** real per lluitar-hi en contra.
- Els **costos** humans i socials de la invisibilització del racisme són molt més alts que els necessaris per treballar per eradicar-lo. A més a més, tenint en compte que la lluita contra el racisme i la xenofòbia té un marc legal avançat i una agenda marcada amb els propers passos a seguir.
- Una situació molt negativa per la societat, però **coherent** amb les administracions i governs que, tot i tenir l'obligació de vetllar pels drets, utilitzen el discurs racista per justificar els atacs i les restriccions als drets de la ciutadania.